

BIBLIOGRAFIE VOOR GESCHIEDENIS VAN TECHNIEK EN INDUSTRIËLE CULTUUR

door René DE HERDT

INDUSTRIËLE ARCHEOLOGIE : CATALOGI, INVENTARISSEN, BIBLIOGRAFIEËN

1. DE HERDT R., *Bibliografie voor geschiedenis van techniek en industriële cultuur*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*, jg. 1, (winter 1983-1984), nr. 4, p. 46-53.
2. DESEYN G. en DEMOOR-VAN DEN BOSSCHE P., *Vondstmeldingen*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*, jg. 1, (winter 1983-1984), nr. 4, p. 22-26-27.

WEGEN EN WATERINFRASTRUCTUUR

3. GOEMINNE L., *De oudste vermelding van het woord sluis. Anno 708*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), p. 146.

De oudste vermelding van het woord sluis in associatie met het woord farinarius, wijst onrechtstreeks, doch met grote zekerheid op het bestaan van een graanwatermolen. Farinarius betekent meelzolder. In 708 wordt op de Somme-rivier in Vemandois een farinarius(molen) en een sluis vermeld. Met bibliografie.

4. LIEBIN J., *La liaison par eau entre Charleroi et Mons, Le Canal du Centre, dl. 3*, in *C.H.A.I.-Contact*, 1983, nr. 2, p. 11-17.

Het Centrumkanaal, de verbinding tussen Charleroi en Mons, leidde begin 1882 tot een persdiscussie tussen kranten uit beide steden. Dit, terwijl de afgevaardigden van de steenkoolmijnen bij de minister van openbare werken aandringen op een snelle start van de werken en de wijzigingen aan de hydraulische ascenseur te La Louvière worden besproken.

AMBACHTEN EN AMBACHTELIJKE INDUSTRIËN

5. CHANTRY F., *Les fours à chaux du Tournaisis. Vestiges d'un passé industriel*, in *C.H.A.I.-Contact*, 1983, nr. 2, p. 3-10.

De auteur bespreekt de geschiedenis van de kalk- en cementproductie in Henegouwen. Beschrijving van een aantal kalkovens of hetgeen er nog van rest. Met kaart.

6. DELAET J.-L., *La S.A. des Hauts Fourneaux et Charbonnages de Châtelaineau (1829-1842)*, in *C.H.A.I.-Contact*, 1983, nr. 3-4, p. 2-35.

De eerste pogingen om gietijzer met cokes te produceren te Charleroi dateren uit 1821 tot 1824. In 1827 werd te Hauchie een hoogoven opgericht om dit toe te passen. De oorsprong van de S.A. te Châtelaineau vindt men bij de firma Léon Willmar et Cie, die werd gesticht op 7 juli 1829, o.m. door John Cockerill, zijn neef Gustave Pastor en de gebroeders Willmar. De Naamloze Venootschap zelf werd opgericht in 1835 te Brussel.

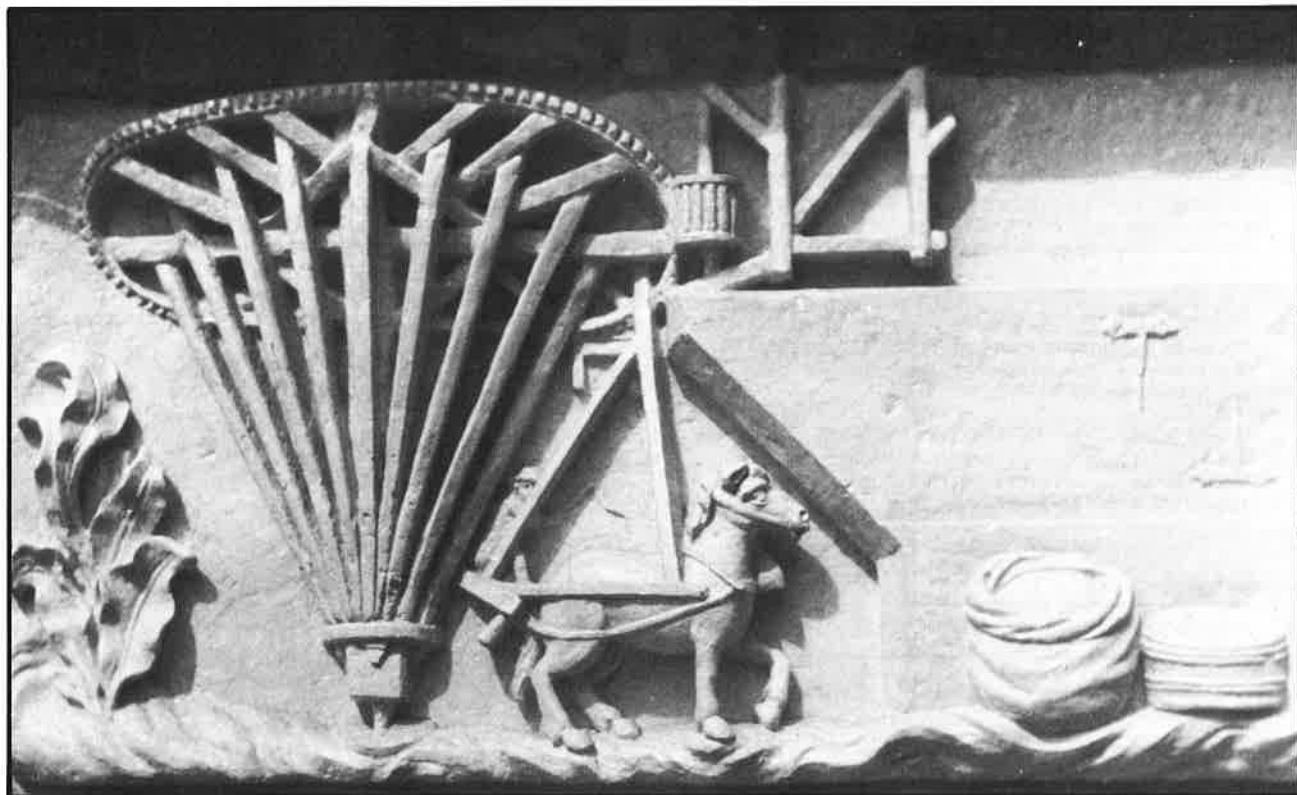
TEXTIEL



Twents Gelders Textielmuseum Enschede : oude druktafel met antieke drukblokken

7. DE JONGHE D. en VYNCKIER J., *Het aanbrengen van de kam op een trapweefstoel en de weefselstructuur van een aan Maarten de Vos toegeschreven doek*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*, jg. 1 (winter 1983-1984), nr. 4, p. 6-16.
8. *Het Nederlands Textielmuseum te Tilburg*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*, jg. 1, (winter 1983-1984), nr. 4, p. 31.
9. JANSSEN E., *Hedendaagse textielkunst en de internationale biennale van textielkunst te Lausanne*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*, jg. 1, (winter 1983-1984), nr. 4, p. 42-45.
10. DESEYN G., *De brevetten van de Gentse ingenieur-industrieel Gustaaf van Meurs*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*, jg. 1, (winter 1983-1984), nr. 4, p. 33-41.
11. STROOBANTS A., *Pogingen tot zijdeproductie in onze gewesten*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*, jg. 1, (winter 1983-1984), nr. 4, p. 17-21.
12. DE MEUTER L., *Bespreking en samenvatting van "de textielresten uit graf VI" door De Jonghe D. en Tavernier M.*, in *Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur*, jg. 1, (winter 1983-1984), nr. 4, p. 2-5.

Meersenerstraat : afbeelding rosmolen op gevelsteen (foto Commissie der Monumenten en Stadsgezichten)



WIND- EN WATERMOLENS / ROSMOLENS

13. DE GELAS J., *De Herisemmolen. Industrieel-archeologische studie op basis van een bedrijfsarchief*, Aalst-Waalre, 1983, 125 blz.

Na een voorbereidend hoofdstuk over de Brabantse papiergeschiedenis, wordt een historische ontwikkelingschets van de Herisemmolen gegeven. Deze papiermolen, opgericht in 1460, bevindt zich te Dworp (Belg. Brabant). Vanaf 1858 werd naast papier ook karton geproduceerd. In 1860 werd het bedrijf uitgebreid met een tweede molen en er werd zelfs in 1894-1896 een filiaalbedrijf te Virginal opgezet. Er wordt tevens uitvoerig ingegaan op de papierproductie, op de kartonproductie en op de sociale aspecten van de productie te Herisem. Met appendices, noten, bronnen en literatuur. Geïllustreerd.

14. WEEMAES F.D.M., *Molennieuws uit Zeeuws-Vlaanderen. Molen "De Brak" te Sluis in restauratie*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), p. 114.
15. GUFFENS Th., *De Pollismolen te Bree*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), p. 141-145.
- Deze watermolen te Bree in Limburg was eens de banmolen van het kapittel van Sint-Bartholomeus uit Luik. Hij zou reeds bestaan hebben in 1078. Historiek, uitrusting, bestemming en restauratie. Geïllustreerd.
16. GOEMINNE L., *Banmolens van de heer van Nevele omstreeks 1600*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), p. 283-284.
17. HUYS P., *Een pachtcontract betreffende de windmolens te Sint-Martens-Latem. Anno 1548*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), p. 279-280.
18. HUYS P., *Molenschatting te Sint-Martens-Latem in 1605*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), p. 281-282.

19. BAILLIEUL A., MARCHAND A. en VAN DOORNE G., *Het molenaarshuis De Lelie en Rosmolens te Gent sinds 1383*, in *Oostvlaamse Zanten*, LVI, 1981, p. 183-194.
20. GOEMINNE L. en HUYS P., *Rosmolens in de Oostvlaamse Leiestreek*, in *Jaarboek Kunst- en Oudheidkundige Kring van Deinze*, 1980, p. 89-120.
21. *Molenbestand en bevolking in de "Acht Parochies" van de Kasselrij in Veurne in 1797*, in *Molenecho's*, 1983, jg. 11, nr. 5, p. 228-230.
22. GOEMINNE L., *Bestek met maatgegevens van een watermolen te Wuustwezel in 1625*, in *Molenecho's*, 1983, jg. 11, nr. 5, p. 232-234.
23. GOEMINNE L., *Structuur van een Franse staakmolen van 1731 door Antoine Pluche*, in *Molenecho's*, 1983, jg. 11, nr. 5, p. 235-237.
24. LAMBERT J.J., *Nogmaals de Vlaamse molenterm "Las" als benaming voor roede-einde*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), nr. 5, p. 238.
25. HOLVOET G.L., *Wetten en verordeningen over molens*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), p. 239-240.
26. DENEWET L., *Een banmolenplakkaat van 1663-1664 : afdruk van de tekst*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), nr. 5, p. 241-243.
27. GOEMINNE L. en HESTERS P., *Drie molenschattingen van de molenbouwers Rombout te Wachtebeke van een graanwindmolen te Sint-Kruis-Winkel in de 19de eeuw*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), nr. 5, p. 244-250.
28. HOLEMANS H., *Molens in West-Vlaanderen*, 1982, 150 blz.
29. HERPELINCK H.J., *Bijdrage tot de molens van het Pajottenland. De historische molen van O.L.V.-Lombeek*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), p. 286-300.



30. THEUNINCK A., *Het stampkot te Zonnebeke*, Zonnebeke, 1983, 216 + LXV p.

Monografie over de molen het Stampkot te Zonnebeke in West-Vlaanderen : historische, technische, sociale en economische aspecten. Ook gegevens over snuifinrichting (snuifmolen) en het olieslaan op basis van mondelinge geschiedenis. Geïllustreerd. Trefwoordenregister met bijna 300 molentermen. Uitvoerige bespreking in *Molenecho's*, 1983, jg. 11, p. 301-302.

31. GEERTS K., *Les Moulins à vent sur pivot. Contribution à l'étude de la terminologie des pièces tournantes d'un moulin sur pivot. Lexique Néerlandais - Français*, Institut Libre Marie Haps, Brussel, 1983, 58 blz.

32. KOCKELBERG G., *Molens, molen, mulders, meel*, Studiedkring *Ons Molenheem*, 1923, 98 blz.

Studiemap te verkrijgen Venlosesteenweg, 133, 3668 Kinrooi.

33. MAURICE G., *Het Hof ter Loo te Moortsele rond 1500, Oosterzele*, 1978, 26 blz.

Uitgave van Heemkring Moortsele over de oude watermolens van het pachthof ter Loo.

34. HESTERS P., *De Veldmolen*, Wachtebeke, 1983, 90 blz.

Historische schets van de Veldmolen te Wachtebeke. Bespreking in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), p. 303.

35. DENEWET L., *Houten achtkantige bovenkruisers in Vlaanderen*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), p. 117-140.

Dit uitvoerig artikel situeert het ontstaan en de verspreiding van de houten achtkanten (vroegst bekende vermelding komt uit Zuid-Holland, 1526); in tabelvorm wordt een overzicht gegeven van alle bekende houten achtkanten die ooit in België gestaan hebben; in verband met de opkomst blijkt dat de eerste achtkanten in ons land de poldermolens van De Moeren en Meetkerke waren (uit 1623-1624). Het type kwam bovendien bijna uitsluitend in Vlaanderen voor, voornamelijk in de Kempen. Na een technische beschrijving, volgt ook een indeling van acht-

kanten naar Hollands model en naar inheems model. Er zijn in ons land slechts drie volledige houten achtkanten overgebleven, nl. in Arendonk, Genk-Bokrijk en Tessenderlo. Met uitvoerige bibliografie en lijst van nota's. Rijk geïllustreerd.

36. *Het Mooleboek van Linpergh, oudste molenboek van Nederland, 1686*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), p. 203-204.

Een exemplaar van de zeldzame eerste uitgave berust in de Gentse universiteitsbibliotheek. Het werk van Pieter Linpergh, een jong Zweeds molenbouwer bevat 32 molenteekeningen, o.a. een van de oudste gekende konstruktietekeningen van een staak- of standaardmolen (uit Stockholm in Zweden). Geïllustreerd.

37. DENEWET L., *Een rosmolen te Torhout*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), p. 218.

Geïllustreerd.

38. GOEMINNE L., *Bestek met maatgegevens van een watermolen te Wuustwezel in 1625*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), p. 232-234.

Geïllustreerd.

39. WEEMAES F.D.M., *De molen te Ertvelde in restauratie*, in *Molenecho's*, jg. 11, (1983), nr. 4, p. 168-169.

Een wind- en rosmolen komen hier samen voor. Na het herstel van de windmolen zal tevens de uit 1798 stammende rosmolen gerestaureerd worden.

KONSUMPTIE

40. THIJSSE W.H., *Rococo-koffietijd*, in *Spiegel Historiae*, jg. 18, (1983), p. 519-523.

Het genieten (savoueren) van de koffie was in de periode 1700-1720 verheven tot een verfijnd-culturele cultus. Een interessante bijdrage vanuit Nederlands standpunt op dit aspect van het dagelijks leven. Geïllustreerd.

MACHINES, WERKTUIGEN

41. GORIS J., *Retro test. Citroën Traction 11*, in *Auto-toerist*, jg. 37, (1984), p. 14-17.

Een test uitgevoerd door het V.A.B.-diagnosecentrum en Autotoerist van een model traction 11 (1948).
Een relativerend rapport.

42. GORIS J. en MARIEN J., *De "traction" trok Citroën uit de afgrond*, in *Autotoerist*, jg. 37, (1984), p. 6-11.

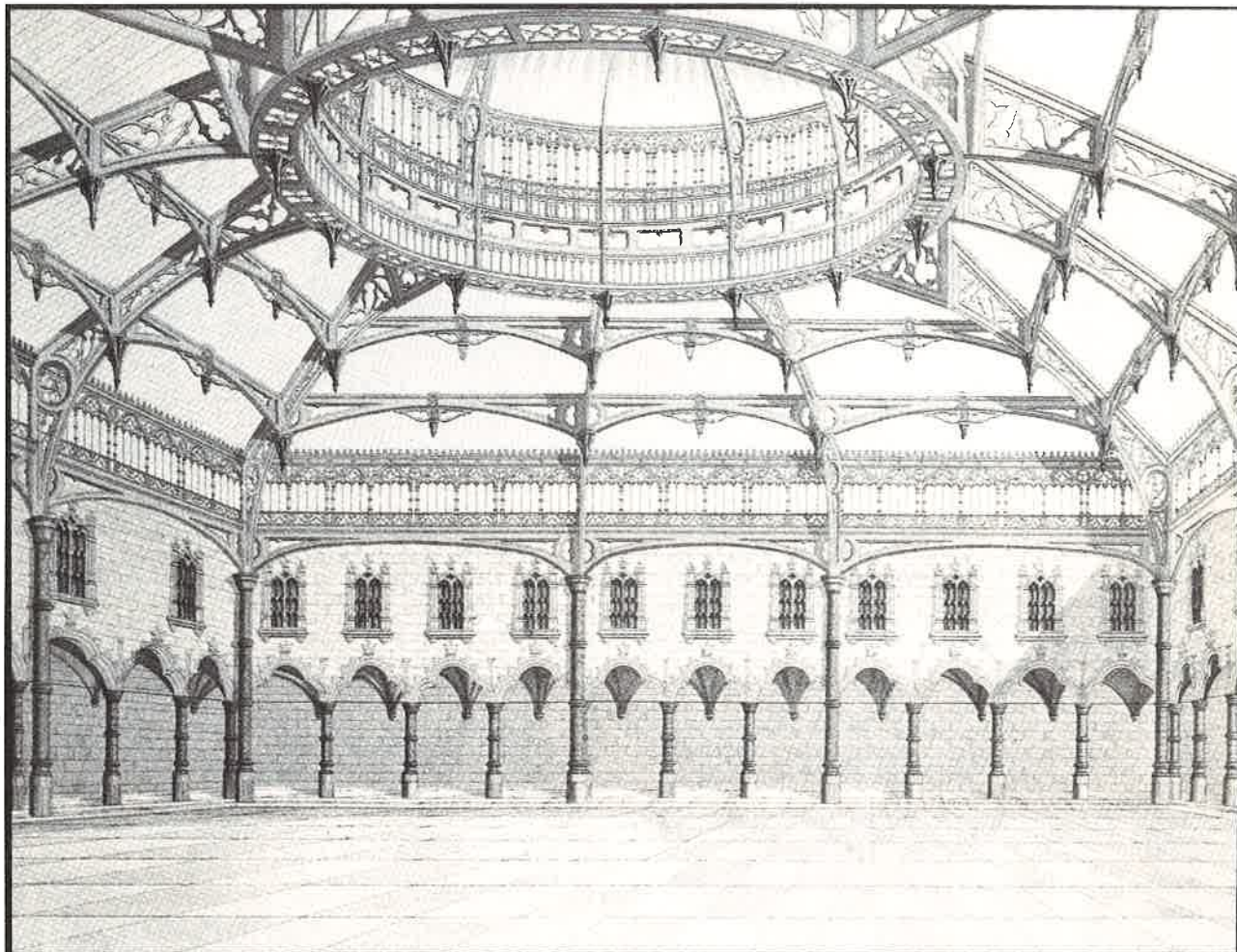
Op 18 april werd het nieuwe Citroënmodel met de eerste echt gecommmercialiseerde voorwielaandrijving aan de pers voorgesteld. Voor André Citroën betekende dit een heropleving van het bedrijf.

EKONOMIE

43. DUMOULIN M., *Het Belgisch zakenleven in Italië, 1861-1914*, in *Spiegel Historiae*, jg. 18, (1983), p. 529-533.

Een artikel dat steunt op een dissertatie door de auteur over de Italiaans-Belgische economische betrekkingen tussen 1861 en 1914.

In de 19de eeuw was de achterstand van de Italiaanse economie opvallend. Heel wat Belgische bedrijven gingen zich in Italië bevoorraden aan grondstoffen en namen een "koloniserende" houding aan. Toch was het vooral op het gebied van de nutsbedrijven en de infrastructuur dat de Belgen industrieel succes boekten. Geïllustreerd.



Gietijzeren overkapping beurs Antwerpen (uit *Industriële Revoluties in Antwerpen* door R. Baetens)

INDUSTRIËLE REVOLUTIE

44. BAETENS R. (ed.), *Industriële Revoluties in de provincie Antwerpen*, Standaard Uitgeverij, Antwerpen, 467 blz. blz.

Een team historici, architecten, ingenieurs en andere specialisten beschrijft de groei van de industriële samenleving in de provincie Antwerpen (tot 1914).

Topics : economische achtergrond, evolutie landschap, industriële vormgeving, energiebronnen. Industriële sectoren : voeding, drank, textiel, chemie, metaal, meubel, papier en druk, steenbakkerijen, diamant, tabak, leerlooierijen. Transport infrastructuur : openbaar vervoer, landwegen en kanalen, haveninstallatie. Dienstensector : winkels, warenhuizen, vrije tijdsbesteding, kantoren, nutsbedrijven.

In zijn totaliteit een prachtige uitgave; rijk van inhoud en overvloedig geïllustreerd. Enkele zwakkere hoofdstukken (o.m. vormgeving), storende drukfouten, kunnen niets afdoen aan de enorme waarde van dit interessant boekwerk. Aanbevolen !

We achten dit werk zo belangrijk dat de verschillende bijdragen telkens onder een andere titel zullen besproken worden.

AGRARISCHE INDUSTRIË

45. *Bronnenmateriaal voor het inventariseren van ambachtelijk landbouwgereedschap. De Landbode, 1891-1914*, in *Oostvlaamse Zanten*, LVI, 1981, 2, 57-64 / 3, 111-120 / 4, 147-158.

Op basis van de gevoerde publiciteit wordt een overzicht gegeven van een groot aantal producenten van landbouwgereedschap.